

Pardo Bazán, de pas per Girona

Recentment s'ha reeditat la literatura de viatges de l'escriptora gallega Emilia Pardo Bazán (1851-1921), però cal tornar a les edicions coetànies de l'autora de *Los pazos de Ulloa* per recuperar la mirada projectada cap a terres catalanes, ja que del llibre *Por la Europa católica* (1902) se n'ha esporgat precisament tota la part dedicada a Castella, Aragó i Catalunya. Carles Rahola ja havia testimoniat el pas de la comtessa de Pardo Bazán per Girona, una estada d'hores amb un llarg rès a la catedral. Des de Galícia estant, aquella figura de dama devota pren la veu per evocar el seu breu sojorn en terres gironines, després de passar per Sitges, Barcelona i Mataró. Hi apareix una Catalunya industriosa i moderna, que admira, a les pàgines dedicades a la colònia tèxtil de la Marfà a Mataró o a les del Cau Ferrat de Sitges, però també llegeix amb suspicàcia la remor política nacionalista a la premsa. El capítol dedicat a Girona pren una dimensió de somni en la mesura que és la descripció d'un record associat als seus desigs de migració i fugida. Així, es reveu per la Girona més pintoresca i «veneciana» i, encara impressionada pels porxos, pels carrerons costeruts, fa cap fins a la catedral. Vestit de seda carmesí, un canonge llegeix el seu llibre d'hores al claustre romànic, fins que l'escriptora el convenç perquè li ensenyi el tresor catedralici, la creu processional de perles sobretot. Després, sí, va restar més d'una hora meditant dins la nau gòtica.

Malgrat la petja inoblidable de Girona, la veritable meta del viatge era Figueres. La ciutat baluard contra Napoleó era un bon tast previ per la seva peregrinació cap al castell de Sant Ferran i veure-hi amb els seus ulls l'habitació on morí Álvarez de Castro. Les notes sobre Figueres, «pobla-cho sin bellezas ni recuerdos», li van valer unes cartes de protesta d'alguns lectors figuerencs, dolguts sobretot per la descripció d'una fonda local amb fortor d'allioli, llits antics i castellà a penes balucejat. Havent-hi arribat de nit amb el tren, finalment l'endemà va visitar el calabós del general, prop de la cort de cavalls, ennuvolada pels aromes de fonoll i pels somieigs d'heroïcitats tràgiques. Abans de gravar amb la seva agulla de pit un *graffitti* en aquelles parets, Pardo Bazán va deixar-se endur per la imaginació, rememorant batalles, drames i epopeies, subjugada per la mitologia dels setges que el seu amant Pérez Galdós havia convertit en un *Episodio nacional*. Al capdavant, no va trobar diferència perceptible entre la Girona literària i la Girona que va conèixer. Defensora ardent del naturalisme literari i alhora romàntica fins al moll de l'ós, feminista i conservadora, divorciada i catòlica, cosmopolita i carlina, Emilia Pardo Bazán assumia les seves contradiccions polèmiques batejant-se com a «eclectica».

Josep Pujol i Coll

avui desapareguda, illes de cases amb algun carrer transversal que ocupaven l'espai de la plaça Pompeu Fabra. Alguns dels immobles que configuraven aquesta part, els recorden els gironins de força edat; no cal que sigui gaire edat, tanmateix, ja que els immobles més propers a la plaça de Catalunya foren enderrocats cap als anys 60 del segle passat. Sense anar més lluny, determinades accions de *Los cipre-*

ses creen en Dios de J. M. Gironella, retrat prou detallat de la Girona de preguerra, tenen com a escenari el carrer del *pavo*, corresponent ni més ni menys que a la vorera de l'antic hospital i que els més joves no se'ns acudiria mai d'anomenar carrer. L'altra meitat de les estructures, la que mira cap a la Gran Via, sí que costarà més de recordar: va ser enderrocada a mitjan segle XVII, d'acord

amb les obres de l'hospital que es traslladava en aquell moment dins les muralles de la ciutat, i per tant només la coneixíem en virtut de planimetria i documentació antigues. Unes i altres estructures tenen les seves fases inicials en els segles XIII-XVI, moment de forta urbanització del Mercadal. I l'arqueologia, a més de confirmar aquestes cronologies, ens permet de conèixer la configuració

d'aquests immobles en els diversos moments de la seva història.

Felicitem-nos-en: el coneixement d'aquest fragment del passat urbà és mèrit de la bona entesa de les administracions. La Generalitat de Catalunya (els equipaments de la qual a Girona s'han de traslladar a l'antic edifici), l'empresa pública GISA i l'Ajuntament de Girona, coneixedors de l'existència de restes arqueològiques en el solar que cal modificar, han sabut trobar una manera enraonada i satisfactòria per a tothom d'ajustar-se a la legislació vigent —sembla l'excepció, però hauria de ser la norma. I per fer-ho han encarregat l'execució dels treballs arqueològics a l'Institut del Patrimoni Cultural de la Universitat de Girona, que des de fa temps, mitjançant conveni amb l'Ajuntament, contribueix a la preservació i coneixement del passat històric i arqueològic de la ciutat. Gràcies a això, a més, els curiosos de cada matí poden seguir les evolucions dels treballs en uns plafons instal·lats davant la Casa de Cultura, que s'actualitzen cada mes. El funcionament modèlic d'aquests treballs, potser més que no pas l'espectacularitat de les restes, fa que l'expectació esdevingui, almenys als nostres ulls, satisfacció.

Marc Sureda